

Ianuarie 2018

Această fișă tematică nu obligă Curtea și nu este exhaustivă

Drepturile copiilor

A se vedea, de asemenea, fișele tematice cu privire la [„Răpiri internaționale de copii”](#), [„Drepturi părintești”](#), [„Protectia minorilor”](#), [„Copii migranți însoțiți în detenție”](#) și [„Minori migranți neînsoțiți în detenție”](#)

Art. 1 (obligația de a respecta drepturile omului) din [Convenția Europeană a Drepturilor Omului](#) („Convenția”):

„Înaltele Părți Contractante recunosc **oricărei** persoane aflate sub jurisdicția lor drepturile și libertățile definite în ... prezent[a] Convenți[e].”

Dreptul de acces la o instanță (art. 6 din Convenție)

[Stagno împotriva Belgiei](#)

7 iulie 2009

La moartea tatălui lor, cei doi reclamânți, minori la vremea respectivă, și alți descendenți au primit o sumă de bani de la o societate de asigurări ca beneficiari ai asigurării de viață a tatălui lor. Mama lor, fiind administratorul legal al bunurilor copiilor săi, a depus banii în conturi de economii din care au fost retrași în mai puțin de un an. La vârsta majoratului, fiecare reclamant a introdus o acțiune în justiție împotriva mamei sale și a societății de asigurări. Ulterior, aceștia au renunțat la acțiunea împotriva mamei lor după ce au ajuns la o înțelegere. Reclamânții s-au plâns Curții Europene a Drepturilor Omului de încălcarea dreptului lor de acces la o instanță, susținând că instanțele belgiene i-au lipsit de o cale de atac efectivă în fața unei instanțe prin faptul că le-au respins acțiunea ca prescrisă, având în vedere că termenul de prescripție nu s-a suspendat în perioada în care au fost minori, deși aceștia nu aveau capacitatea de a introduce o acțiune în justiție în acea perioadă.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a hotărât că **a fost încălcat art. 6 § 1** (dreptul la un proces echitabil – accesul la o instanță) din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, constatând, în special, că, prin intervenția prescripției în cazul minorilor, instanțele belgiene au acordat prioritate intereselor societăților de asigurări. Cu toate acestea, reclamânților le-a fost practic imposibil să-și apere dreptul de proprietate în fața societății respective înainte de împlinirea vârstei majoratului, iar la data la care au devenit majori, pretenția lor față de societate era prescrisă. Aplicarea strictă a termenului de prescripție, fără a lua în considerare circumstanțele speciale ale cauzei, i-a împiedicat astfel pe reclamânți să recurgă la o cale de atac care, în principiu, le era disponibilă.

Dreptul la respectarea vieții private și de familie (art. 8)

Adopție

[Chbihi Loudoudi si altii împotriva Belgiei](#)

16 decembrie 2014

Această cauză a avut ca obiect procedura inițiată în Belgia pentru adoptarea de către reclamânți a nepoatei lor marocane care le fusese încredințată spre îngrijire prin

„kafala”¹. Reclamantii s-au plâns, în special, de refuzul autorităților belgiene de a recunoaște acordul kafala și de a încuviința adopția nepoatei lor, în detrimentul interesului superior al copilului, precum și de natura incertă a statutului său de rezident. Curtea a hotărât că **nu a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție în ceea ce privește refuzul încuviințării adopției și că **nu a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) în ceea ce privește statutul de rezident al copilului. S-a constatat, în special, că refuzul încuviințării adopției era bazat pe o lege al cărei obiectiv era să se asigure, în concordanță cu Convenția de la Haga din 29 mai 1993 asupra protecției copiilor și cooperării în materia adopției internaționale, că adopțiile internaționale se fac în interesul superior al copilului și cu respectarea vieții private și de familie a copilului, și că autoritățile belgiene puteau în mod legitim să considere că un astfel de refuz era în interesul superior al copilului, asigurând menținerea unei singure relații părinte-copil atât în Maroc, cât și în Belgia (adică relația legală părinte-copil cu părinții biologici). În plus, reiterând că nu este garantat prin Convenție un drept privind obținerea unui anumit statut de rezident, Curtea a observat că singurul obstacol real întâlnit de față fusese incapacitatea ei de a lua parte la o excursie școlară. Dificultatea respectivă, cauzată de absența unui permis de ședere între mai 2010 și februarie 2011, nu era suficientă pentru a cere Belgiei să îi acorde ședere permanentă pentru a-i proteja viața privată.

Zaiet împotriva României

24 martie 2015

Cauza a avut ca obiect anularea adopției unei femei, la instigarea surorii ei adoptive, la 31 de ani după ce fusese încuviințată și la 18 ani după moartea mamei lor adoptive. Reclamanta a susținut, în special, că anularea adopției ei a constituit o intruziune arbitrară și disproporționată în viața ei de familie, menționând că locuise împreună cu mama ei adoptivă de la vârsta de nouă ani și că relația lor fusese bazată pe afecțiune, responsabilitate și susținere reciprocă. S-a plâns, de asemenea, că după anularea adopției, a pierdut proprietatea a cinci hectare de pădure pe care le moștenise de la mama ei adoptivă.

Aceasta a fost prima dată când Curtea a trebuit să examineze anularea unei hotărâri de adopție în contextul în care părintele adoptiv murise, iar copilul adoptat ajunsese de mult la vârsta adultă. În cazul reclamantei, Curtea, constatând că decizia de anulare era vagă și deficientă în a justifica de ce s-a luat o măsură atât de radicală, a concluzionat că ingerința în viața ei de familie nu fusese susținută de motive relevante și suficiente, **încălcându-se art. 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție. Curtea a menționat, în special, că, în orice caz, anularea unei adopții nici nu ar trebui să fie avută în vedere ca măsură împotriva unui copil adoptat și a subliniat că, în dispozițiile legale și deciziile în aspecte privind adopția, interesul copilului trebuie să rămână cel mai important. Curtea a hotărât, de asemenea, că **a fost încălcat art. 1 din Protocolul nr. 1** (protecția proprietății) la Convenție, prin ingerința disproporționată în dreptul reclamantei de proprietate asupra terenului în litigiu.

Dreptul la reîntregirea familiei

Sen împotriva Țărilor de Jos

21 decembrie 2001

Reclamantii sunt un cuplu de cetățeni turci și fiica lor, născută în Turcia în 1983 și încredințată de mamă mătușii ei atunci când mama a mers să locuiască cu soțul în Țările de Jos în 1986. Părinții s-au plâns de încălcarea dreptului lor la respectarea vieții de familie prin respingerea cererii lor pentru acordarea unui permis de ședere fiicei lor, decizie care a împiedicat-o să se alăture lor în Țările de Jos. Cei doi mai aveau doi copii,

¹. În legislația islamică, adopția, care creează legături de familie comparabile cu cele create de filiația biologică, este interzisă. În loc de aceasta, legislația islamică prevede o formă de tutelă numită „kafala”. În statele musulmane, cu excepția Turciei, Indoneziei și Tunisiei, kafala se definește ca un angajament voluntar de a întreține un copil și de a se îngriji de bunăstarea și educația lui.

care s-au născut în 1990 și, respectiv, 1994 în Țările de Jos și care au locuit întotdeauna cu părinții lor în această țară.

Având sarcina de a stabili dacă autoritățile olandeze aveau o obligație pozitivă de a-i permite celei de-a treia reclamante să locuiască împreună cu părinții în Țările de Jos, având în vedere, printre altele, vârsta ei mică la data introducerii cererii, Curtea a menționat că aceasta a trăit toată viața ei în Turcia și că avea legături puternice cu mediul lingvistic și cultural din țara ei, în care mai are rude. Există însă o piedică majoră în calea revenirii familiei în Turcia. Primii doi reclamanți se stabiliseră, în calitate de cuplu, în Țările de Jos, unde erau rezidenți legali de mulți ani, iar doi dintre cei trei copii ai lor au locuit în permanență în Țările de Jos și au mers la școală acolo. Concluzionând că Țările de Jos nu au realizat un echilibru just între interesul reclamanților și interesul propriu pentru controlarea imigrației, Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții de familie) din Convenție.

A se vedea, de asemenea: [Tuquabo-Tekle si alții împotriva Țărilor de Jos](#), hotărâre din 1 decembrie 2005.

Osman împotriva Danemarcei

14 iunie 2011

La vârsta de 15 ani, reclamanta, de naționalitate somaleză, care locuia cu părinții și frații ei în Danemarca de la vârsta de șapte ani, a fost trimisă, împotriva voinței sale, de tatăl său într-o tabără de refugiați din Kenya pentru a o îngriji pe bunica din partea tatălui. După 2 ani, fiind încă minoră, aceasta a făcut cerere pentru a se alătura familiei sale în Danemarca, însă cererea i-a fost respinsă de autoritatea daneză pentru imigrație pe motiv că i-a expirat permisul de ședere deoarece a absentat din Danemarca mai mult de 12 luni consecutive. Aceasta nu avea dreptul la un nou permis de ședere deoarece, în urma unei modificări legislative, pentru a-i împiedica pe părinții imigranți să-și trimită copiii adolescenți în țările de origine pentru a primi o educație mai tradițională, doar copiii sub vârsta de 15 ani puteau face cerere pentru reîntregirea familiei.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție, constatând, în special, că reclamanta putea fi considerată migrant stabilit care și-a petrecut în mod legal întreaga sau mare parte din copilărie și adolescență în țara gazdă, astfel încât ar fi necesare motive foarte serioase pentru a justifica refuzul de a-i reinnoi permisului de ședere. Deși era legitim scopul urmărit de legea în temeiul căreia a fost respinsă cererea – descurajarea părinților imigranți de a-și trimite copii în țările de origine pentru a fi „reeducați” într-un mod considerat de părinți mai potrivit cu originile lor etnice – dreptul copiilor la respectarea vieții private și de familie nu putea fi ignorat. În circumstanțele cauzei, nu se putea spune că interesele reclamantei au fost luate în considerare suficient sau că au fost puse într-un echilibru just cu interesul statului pentru controlarea imigrației.

Berisha împotriva Elveției

30 iulie 2013

Cauza a avut ca obiect refuzul autorităților elvețiene de a acorda permise de ședere celor trei copii ai reclamanților, care s-au născut în Kosovo și au intrat ilegal în Elveția, precum și decizia autorităților de a-i expulza pe copii în Kosovo.

Curtea a hotărât că **nu a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții de familie) din Convenție, considerând, în special, că reclamanții locuiau în Elveția ca urmare a deciziei lor conștiente de a se stabili acolo, nu în Kosovo, și că cei trei copii ai lor nu au locuit în Elveția timp suficient pentru a pierde complet legăturile cu țara lor natală, unde au crescut și au fost educați timp de mulți ani. Mai mult, copiii încă aveau legături de familie în Kosovo, cei doi copii mai mari, de 17 și 19 ani, aveau vârste la care puteau fi întreținuți de la distanță și nimic nu îi împiedica pe reclamanți să se deplaseze în Kosovo ori să stea acolo cu copilul cel mai mic, în vârstă de 10 ani, pentru a proteja interesul superior al copilului. De asemenea, luând în considerare comportamentul uneori nesincer al reclamanților în cadrul procedurilor interne, Curtea a concluzionat că autoritățile

elvețiene nu au depășit marja de apreciere în temeiul art. 8 din Convenție prin faptul că nu le-au acordat copiilor permise de ședere.

Mugenzi împotriva Franței, Tanda-Muzinga împotriva Franței și Senigo Longue și alții împotriva Franței

10 iulie 2014

Cauzele au avut ca obiect problemele întâmpinate de reclamanți – care aveau fie statut de refugiat, fie reședință legală în Franța – la obținerea vizelor pentru copiii lor în vederea reîntregirii familiei. Reclamanții au afirmat că refuzul autorităților consulare de a acorda vize copiilor lor pentru reîntregirea familiei a constituit o încălcare a dreptului lor la respectarea vieții de familie.

Curtea a observat, în special, că procedura examinării cererilor pentru reîntregirea familiei trebuia să includă anumite elemente, având în vedere statutul de refugiat al reclamanților, pe de o parte, și interesul superior al copiilor, pe de altă parte, astfel încât să se protejeze interesele lor astfel cum sunt garantate de art. 8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție din perspectiva cerințelor procedurale.

În toate cele trei cauze, Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 8** din Convenție. Din moment ce autoritățile naționale nu au acordat atenția necesară circumstanțelor specifice ale reclamanților, Curtea a concluzionat că procedura pentru reîntregirea familiei nu a oferit garanțiile necesare de flexibilitate, promptitudine și eficacitate pentru a asigura respectarea dreptului lor la respectarea vieții de familie. Din acest motiv, statul francez nu a realizat un echilibru just între interesele reclamanților, pe de o parte, și propriul interes pentru controlarea migrației, pe de altă parte.

A se vedea, de asemenea, în privința unor probleme similare: **Ly împotriva Franței**, decizie privind admisibilitatea din 17 iunie 2014 (Curtea a declarat cererea respectivă inadmisibilă ca vădit nefondată, considerând că procesul decizional, în ansamblu, i-a permis reclamantului o implicare suficientă pentru a se asigura că îi sunt apărute interesele).

I.A.A. și alții împotriva Regatului Unit (cererea nr. 25960/13)

31 martie 2016

Această cauză a avut ca obiect plângerea a cinci cetățeni somalezi - reclamanții -, cu privire la refuzul autorităților britanice de a le permite intrarea în Regatul Unit pentru a se alătura mamei lor. Mama reclamanților îl urmase pe cel de-al doilea soț în Marea Britanie în 2004, iar reclamanții au fost lăsați în grija surorii mamei în Somalia. Aceștia s-au mutat în 2006 în Etiopia unde au locuit de atunci fără întrerupere.

Curtea a declarat cererea **inadmisibilă** ca fiind în mod vădit nefondată, constatând că, refuzând cererea de a se alătura mamei, instanțele naționale au realizat un echilibru echitabil între interesul reclamanților în a-și desfășura o viață de familie în Regatul Unit și interesul statului de a controla imigrația. Deși situația reclamanților cu siguranță nu era de invidiat, aceștia nu mai erau copii mici (în prezent au vârste de 21, 20, 19, 14 și 13 ani) și au crescut în mediul cultural și lingvistic al țării lor de origine înainte de a locui împreună ca familie în Etiopia în ultimii nouă ani. Aceștia nu au fost niciodată în Regatul Unit și nu au locuit împreună cu mama lor mai mult de 11 ani. În ceea ce o privește pe mama reclamanților, care se pare că a luat o decizie conștientă de a-și lăsa copiii în Somalia pentru a merge la noul soț în Regatul Unit, nu era niciun motiv să se creadă că ar fi vreun obstacol insurmontabil care să o împiedice să se mute ori în Etiopia, ori în Somalia.

Recunoașterea legală a copiilor născuți în urma unui tratament în vederea maternității de substituție

Mennesson și alții împotriva Franței și Labassee împotriva Franței

26 iunie 2014

Cauzele au avut ca obiect refuzarea recunoașterii legale în Franța a unor legături de filiație stabilite legal în Statele Unite ale Americii între copii născuți în urma unui

tratament în vederea maternității de substituție și cuplurile care au urmat tratamentul respectiv. Reclamanții s-au plâns, în special, de faptul că, în detrimentul interesului superior al copiilor, nu au putut obține în Franța recunoașterea legăturii de filiație stabilite legal în străinătate.

Curtea a hotărât în ambele cauze că **nu a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție în ceea ce privește dreptul reclamanților la respectarea vieții de familie. De asemenea, Curtea a hotărât în ambele cauze că **a fost încălcat art. 8** în ceea ce privește dreptul copiilor la respectarea vieții lor private. Curtea a observat că autoritățile franceze, deși erau la curent cu faptul că respectivii copii au fost identificați în Statele Unite ca fiind copiii domnului și doamnei Menesson și ai domnului și doamnei Labassee, le-au refuzat totuși statutul respectiv în temeiul legislației franceze. Curtea a considerat că această contradicție a adus atingere identității copiilor în societatea franceză. Curtea a mai observat că jurisprudența exclude complet stabilirea unei legături juridice între copiii născuți în urma unui tratament în vederea maternității de substituție – legal – efectuat în străinătate și tatăl lor biologic. Acest fapt depășește largă marjă de apreciere lăsată statelor în sfera deciziilor privind maternitatea de substituție.

A se vedea de asemenea: **Foulon și Bouvet împotriva Franței**, hotărâre din 21 iulie 2016; **Laborie împotriva Franței**, hotărâre din 19 ianuarie 2017.

D. și alții împotriva Belgiei (nr. 29176/13)

8 iulie 2014 (decizie – parțial scoasă de pe rol; parțial inadmisibilă)

Cauza a avut ca obiect refuzul inițial al autorităților belgiene de a autoriza intrarea pe teritoriul Belgiei a unui copil născut în Ucraina în urma unei sarcini prin maternitate de substituție, la care au recurs reclamanții, doi cetățeni belgieni. Reclamanții au invocat, în special, art. 3 (interzicerea tratamentelor inumane ori degradante) și art. 8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție.

Având în vedere evoluția cauzei de la data introducerii cererii, respectiv acordarea unui permis de liberă trecere (*laissez-passer*) pentru copil și sosirea acestuia în Belgia, unde a locuit de la acea dată cu reclamanții, Curtea a considerat soluționat acest aspect al litigiului și a scos de pe rol capătul de cerere referitor la refuzul autorităților belgiene de a elibera documente de călătorie pentru copil. Curtea a declarat cererea **inadmisibilă** pentru celelalte capete de cerere. Deși refuzul autorităților, menținut până în momentul în care reclamanții au depus probe suficiente pentru a permite confirmarea legăturii de familie cu copilul, a avut ca efect separarea efectivă a copilului de reclamanți și a constituit o ingerință în dreptul lor la respectarea vieții de familie, Belgia a acționat în limitele largii sale puteri discreționare („marjă extinsă de apreciere”) la soluționarea unor astfel de chestiuni. De asemenea, Curtea a considerat că nu există niciun motiv pentru a concluziona că respectivul copil a fost supus unui tratament contrar art. 3 din Convenție în perioada separării sale de reclamanți.

Paradiso și Campanelli împotriva Italiei

24 ianuarie 2017 (Marea Cameră)

Cauza a avut ca obiect plasamentul în îngrijirea serviciilor sociale a unui copil de 9 luni care s-a născut în Rusia în urma unui contract având ca obiect maternitatea de substituție gestațională încheiat de un cuplu de italieni (reclamanții) și o femeie rusă; ulterior s-a descoperit că aceștia nu aveau nicio legătură biologică cu copilul. Reclamanții s-au plâns, în special, de îndepărtarea copilului de la ei și de refuzul recunoașterii relației de filiație stabilite în străinătate prin înregistrarea, în Italia, a certificatului de naștere al copilului.

Marea Cameră a constatat, cu unsprezece voturi la șase, că **nu a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție în cazul reclamanților. Având în vedere absența oricărei legături biologice între copil și reclamanți, scurta durată a relației lor cu copilul și incertitudinea legăturilor dintre ei din perspectivă juridică și în ciuda existenței unui proiect parental și a calității legăturilor emoționale, Marea Cameră a hotărât că nu a existat o viață de familie între reclamanți și copil. Aceasta a constatat,

totuși, că măsurile contestate intrau în aria de acoperire a vieții private a reclamantilor. Marea Cameră a mai considerat că măsurile contestate au urmărit scopurile legitime al apărării ordinii și de a proteja drepturile și libertățile altora. Cu privire la acest ultim punct, s-a considerat legitimă dorința autorităților italiene de a reafirma competența exclusivă a statului de a recunoaște o relație de filiație legală - și aceasta doar în cazul unei legături biologice sau al unei adopții legale - în vederea protejării copiilor. De asemenea, Marea Cameră a acceptat că instanțele italiene, concluzionând, în special, că în urma separării, copilul nu ar suferi un prejudiciu grav sau ireparabil, au atins un echilibru echitabil între diferitele interese implicate, rămânând în limitele spațiului de manevră („marja de apreciere”) disponibil pentru ele.

Autoritatea părintească, încredințarea copilului și drepturi de acces

N.Ts. împotriva Georgiei (nr. 71776/12)

2 februarie 2016

Această cauză a avut ca obiect procedurile de înapoiere la tatăl lor a trei băieți mici care locuiseră cu familia maternă de la moartea mamei lor. Prima reclamantă a susținut, în special, că autoritățile naționale nu au evaluat amănunțit interesul superior al nepoților ei și că au existat vicii de procedură.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție. Aceasta a constatat, în special, că băieții nu au fost reprezentați în mod adecvat în fața instanțelor naționale, mai ales că funcțiile și atribuțiile autorității naționale desemnate să îi reprezinte nu fuseseră definite clar, iar instanțele nu au luat în considerare audierea în persoană a celui mai mare dintre băieți. Mai mult, instanțele au făcut o evaluare neadecvată a interesului superior al băieților, interes care nu a luat în considerare starea lor emoțională.

Dreptul la cunoașterea propriei origini

Mikulić împotriva Croației

7 februarie 2002

Cauza viza un copil născut în afara căsătoriei care, împreună cu mama sa, a declanșat o acțiune în stabilirea paternității. Reclamanta s-a plâns că legislația croată nu îi obliga pe bărbații împotriva cărora se declanșa o acțiune în stabilirea paternității să se conformeze dispozițiilor instanțelor de a se supune unor teste ADN și că nesoluționarea de către instanțele interne a acțiunii în stabilirea paternității a lăsat-o în incertitudine în legătură cu identitatea ei personală. De asemenea, aceasta s-a plâns de durata acțiunii și de lipsa unei căi de atac efective pentru accelerarea procesului.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție. S-a observat, în special, că, la soluționarea unei cereri pentru stabilirea paternității, instanțelor li se cerea să țină seama de principiul fundamental al interesului copilului. În prezenta cauză, Curtea a constatat că procedura existentă nu realiza un echilibru just între dreptul reclamantei la eliminarea, fără întârzieri nejustificate, a incertitudinii referitoare la identitatea personală și dreptul prezumtivului tată de a nu se supune unor teste ADN. În consecință, ineficiența instanțelor a lăsat-o pe reclamantă într-o stare de nesiguranță îndelungată în legătură cu identitatea sa personală. Curtea a hotărât, de asemenea, că **a fost încălcat art. 6 § 1** (dreptul la un proces echitabil într-un termen rezonabil) și că **a fost încălcat art. 13** (dreptul la un recurs efectiv) din Convenție.

A se vedea de asemenea, printre altele: **Gaskin împotriva Regatului Unit**, hotărâre din 7 iulie 1989; **Ebru si Tayfun Engin Çolak împotriva Turciei**, hotărâre din 30 mai 2006; **Phinikaridou împotriva Ciprului**, hotărâre din 20 decembrie 2007; **Kalacheva împotriva Rusiei**, hotărâre din 7 mai 2009; **Grönmark împotriva Finlandei** și **Backlund împotriva Finlandei**, hotărâri din 6 iulie 2010; **Pascaud**

[împotriva Franței](#), hotărâre din 16 iunie 2011; [Laakso împotriva Finlandei](#), hotărâre din 15 ianuarie 2013; și [Röman împotriva Finlandei](#), hotărâre din 29 ianuarie 2013; [Konstantinidis împotriva Greciei](#), hotărâre din 3 aprilie 2014; [Călin și alții împotriva României](#), hotărâre din 19 iulie 2016.

Odièvre împotriva Franței

13 februarie 2003 (Marea Cameră)

Reclamanta a fost abandonată de mama sa naturală la naștere și lăsată în grija Direcției pentru Sănătate și Asistență Socială. Mama sa a cerut ca identitatea sa să rămână secretă față de reclamantă, care a fost plasată în grija statului și ulterior a fost adoptată cu efecte depline. Ulterior, reclamanta a încercat să afle identitatea părinților și a fraților săi naturali. Cererea a fost respinsă pe motivul că reclamanta se născuse în cadrul unei proceduri speciale ce permitea mamelor să rămână anonime. Reclamanta s-a plâns de imposibilitatea de a obține detalii pentru identificarea familiei sale naturale și a declarat că această imposibilitate a afectat-o foarte mult deoarece a lipsit-o de șansa reconstituirii istoriei vieții sale. A mai susținut că legislația franceză privind confidențialitatea nașterii constituie discriminare pe motive de naștere.

În hotărârea Marii Camere, Curtea a remarcat că nașterea și, în special, circumstanțele în care s-a născut un copil, fac parte din viața privată a copilului și ulterior a adultului, astfel cum este aceasta garantată prin art. 8 din Convenție. În prezenta cauză, Curtea a hotărât că **nu a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții private), observând, în special, că reclamanta a avut acces la informații fără date de identificare despre mama și familia sa naturală care au ajutat-o să afle anumite informații despre originea sa, asigurându-se totodată protecția intereselor terților. În plus, prin legislația recentă adoptată în 2002 s-a permis ridicarea confidențialității și s-a înființat un organism special pentru facilitarea căutărilor de informații despre originea biologică. Reclamanta ar putea utiliza acum această legislație pentru a solicita divulgarea identității mamei sale, sub rezerva obținerii consimțământului acesteia din urmă pentru a se asigura că nevoia de protecție a mamei și cererea legitimă a reclamantei au fost suficient armonizate. Prin urmare, legislația franceză a căutat să stabilească un echilibru și să asigure proporție suficientă între interesele concurente. Curtea a mai hotărât că **nu a fost încălcat art. 14** (interzicerea discriminării) **coroborat cu art. 8** din Convenție, constatând că reclamanta nu a suferit nicio discriminare cu privire la filiația sa deoarece aceasta avea legături de filiație cu părinții adoptivi și un interes potențial în proprietatea și averea acestora; mai mult, reclamanta nu putea susține că situația sa cu privire la mama naturală era comparabilă cu cea a copiilor care aveau legături de filiație stabilite cu mama lor naturală.

Jäggi împotriva Elveției

13 iulie 2006

Reclamantului nu i s-a permis efectuarea unor teste ADN asupra unui bărbat decedat despre care credea că este tatăl său natural. Prin urmare, nu a reușit să stabilească paternitatea.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții private) din Convenție, pe motivul imposibilității reclamantului de a obține un test ADN al rămășițelor pământești ale prezumtivului său tată natural. S-a observat, în special, că testul ADN nu era deosebit de intruziv, familia nu a menționat obiecții de natură filosofică sau religioasă și, dacă reclamantul nu ar fi reînnoit contractul de închiriere pentru mormântul bărbatului decedat, trupul acestuia ar fi fost exhumat deja.

A. M. M. împotriva României (nr. 2151/10)

14 februarie 2012

Cauza a avut ca obiect o acțiune în stabilirea paternității unui minor care s-a născut în afara căsătoriei în 2001 și care avea o serie de dizabilități. Certificatul său de naștere a fost completat cu mențiunea „tată necunoscut”. În fața Curții Europene, reclamantul a fost reprezentat inițial de mama sa și ulterior, deoarece aceasta suferea de un handicap grav, de bunica din partea mamei.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție, constatând că instanțele interne nu au realizat un echilibru just între dreptul copilului la apărarea intereselor sale în cadrul acțiunii și dreptul prezumtivului tată de a nu se supune testului de paternitate sau de a nu participa la procedură.

Godelli împotriva Italiei

25 septembrie 2012

Această cauză se referă la confidențialitatea informațiilor în ceea ce privește nașterea unui copil și la faptul că o persoană abandonată de mama sa nu are posibilitatea de a afla care sunt originile sale. Reclamanta a susținut că ar fi suferit un prejudiciu grav din cauză că nu își cunoaște istoria personală, neputând să afle nimic despre originile ei, în condițiile protejării intereselor terților.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții private) din Convenție, considerând, în special, că nu s-a realizat un echilibru just între interesele aflate în joc deoarece legislația italiană, în cauzele în care mama a optat pentru nedivulgarea identității sale, nu permitea unui copil nerecunoscut oficial la naștere și adoptat ulterior să solicite fie informații fără date de identificare despre originea sa, fie dezvăluirea identității mamei sale biologice cu consimțământul acesteia din urmă.

Canonne împotriva Franței

2 iunie 2015 (decizie privind admisibilitatea)

În această cauză, reclamantul s-a plâns de faptul că instanțele naționale au dedus că el este tatăl biologic al unei tinere din refuzul lui de a se supune testelor genetice dispuse de acestea. Acesta a subliniat, în special, că, în temeiul legislației franceze, pârâtul într-o acțiune în stabilirea paternității este obligat să se supună unui test ADN pentru a se stabili că nu este tatăl copilului. A susținut că s-a încălcat principiul inviolabilității corpului omenesc care, în opinia lui, interzicea aplicarea de teste genetice în cauze civile. Curtea a declarat **inadmisibile**, ca vădit nefondate, plângerile reclamantului în temeiul art. 8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție. S-a constatat că instanțele naționale nu au depășit spațiul de manevră („marja largă de apreciere”) pe care îl au la dispoziție luând în considerare refuzul reclamantului de a se supune unor teste genetice dispuse de instanță și l-au declarat tatăl tinerei și acordând prioritate dreptului celei din urmă la respectarea vieții private față de dreptul reclamantului.

Mandet împotriva Franței

14 ianuarie 2016

Această cauză a avut ca obiect anularea recunoașterii formale a paternității făcută de soțul mamei la cererea tatălui biologic al copilului. Reclamantii - mama, soțul acesteia și copilul - s-au plâns de anularea recunoașterii paternității și de anularea legitimării copilului. În special, au considerat că aceste măsuri au fost disproporționate, având în vedere interesul superior al copilului care, conform susținerilor lor, necesita ca relația legală de filiație, stabilită de mai mulți ani, să fie menținută și ca stabilitatea sa emoțională să fie păstrată.

Curtea a hotărât că **nu a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție. S-a reținut, în special, că argumentarea din deciziile instanțelor franceze a arătat că interesul superior al copilului a fost plasat în mod corespunzător în centrul considerațiilor lor. Abordând astfel cauza, instanțele au constatat că, deși copilul considera că soțul mamei era tatăl lui, interesul său era în, primul rând, acela de a afla adevărul despre originile sale. Aceste decizii nu constituiau favorizarea necorespunzătoare a intereselor tatălui biologic față de cele ale copilului, ci susținerea faptului că interesele copilului și cele ale tatălui biologic se suprapuneau în parte. De asemenea, era de reținut că, oferind responsabilitatea parentală mamei, deciziile instanțelor franceze nu au împiedicat copilul să continue să facă parte din familia Mandet, conform dorinței lui.

Educație sexuală în școlile publice

A.R si L.R împotriva Elvetiei

19 decembrie 2017 (decizie privind admisibilitatea)

Cauza avea ca obiect refuzul unei școli primare din Basel de a admite cererea primei reclamante pentru scutirea fetei sale (cea de-a doua reclamantă), în vârstă de 7 ani și clasa a 2-a la școala primară, de la orele de educație sexuală. Ambele reclamante, care au declarat că nu se opun predării educației sexuale ca atare în școlile primare dar nu văd rostul acesteia în cazul grădiniței ori claselor mici din ciclul școlar primar, au susținut a fost încălcat dreptul primei reclamante la respectarea vieții private și de familie. Au susținut, de asemenea, că cea de-a doua reclamantă a fost supusă unei ingerințe nejustificate în exercitarea dreptului său la respectarea vieții private.

În ceea ce privește statutul de victime al reclamantelor, Curtea a constatat, în primul rând, că, conform art. 34 (dreptul de a introduce o cerere individuală) din Convenție, plângerea era vădit nefondată cu privire la cea de-a doua reclamantă, care nu participase la orele de educație sexuală înainte de sfârșitul clasei a 2-a. De asemenea, Curtea a declarat **inadmisibilă**, ca fiind vădit nefondată, plângerea primei reclamante în temeiul art. 8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție, constatând că autoritățile elvețiene nu au depășit spațiul de manevră („marja largă de apreciere”) acordat prin Convenție. Curtea a reținut, în special, că unul dintre scopurile educației sexuale era prevenirea violenței și exploatării sexuale, fapte ce reprezintă o amenințare reală la sănătatea fizică și psihică a copiilor și împotriva cărora aceștia trebuie protejați la orice vârstă. A mai subliniat că unul dintre obiectivele învățământului de stat este să pregătească copiii pentru realitățile sociale, iar acest lucru tinde să justifice educația sexuală a copiilor de vârstă fragedă la grădiniță ori la școala primară. Prin urmare, Curtea a reținut că educația sexuală școlară, astfel cum era predată în cantonul Basel-Urban, urmărea scopuri legitime. În ceea ce privește refuzul de a acorda scutire de la aceste ore, Curtea a observat, în special, că autoritățile naționale au recunoscut importanța fundamentală a dreptului părinților de a oferi educație sexuală copiilor lor. Mai mult, educația școlară la grădiniță și în primele clase ale școlii primare era complementară și nu sistematică; profesorii nu făceau decât „să reacționeze la întrebările și faptele copiilor”.

Libertatea de gândire, de conștiință și de religie (art. 9)

Dogru împotriva Frantei si Kervanci împotriva Frantei

4 decembrie 2008

Reclamantele, ambele musulmane, au fost înmatriculate în primul an al unei școli gimnaziale publice în perioada 1998-1999. Acestea au participat de numeroase ori la orele de educație fizică purtând văluri pe cap și au refuzat să le dea jos, în pofida cererilor repetate ale profesorului în acest sens. Comitetul disciplinar al școlii a decis exmatricularea lor pe motivul încălcării obligației de asiduitate prin neparticiparea activă la orele respective, decizie care a fost confirmată de instanțe.

Curtea a hotărât în ambele cauze că **nu a fost încălcat art. 9** (libertatea de religie) din Convenție, constatând, în special, că nu este nerezonabilă concluzia la care au ajuns autoritățile naționale conform căreia purtarea unui văl, precum vălul islamic, este incompatibilă cu orele de sport din motive de sănătate ori siguranță. Curtea a acceptat faptul că sancțiunea aplicată era consecința refuzului reclamantelor de a se conforma regulamentului aplicabil în școală – despre care fuseseră informate în mod corespunzător – nu a convingerilor lor religioase, cum au susținut acestea.

Aktas împotriva Frantei, Bayrak împotriva Frantei, Gamaleddyn împotriva Frantei, Ghazal împotriva Frantei, J. Singh împotriva Frantei si R. Singh împotriva Frantei

30 iunie 2009 (decizii privind admisibilitatea)

Cererile au avut ca obiect exmatricularea a șase elevi pe motivul purtării unor simboluri evidente ale apartenenței religioase. Aceștia erau înmatriculați în diverse școli publice în anul școlar 2004-2005. În prima zi de școală, fetele, care sunt musulmane, s-au

prezentat purtând pe cap vâl sau batic. Băieții purtau „keski”, un tip de turban purtat de grupul sikh. În urma refuzului acestora de a da jos de pe cap obiectele nepermise, li s-a interzis accesul în clasă și, după o perioadă de dialog cu familiile lor, au fost exmatriculați pe motivul nerespectării Codului educației. În fața Curții, aceștia s-au plâns de interdicția privind obiectele pentru acoperirea capului, impusă în școlile lor, invocând, în special, art. 9 din Convenție.

Curtea a declarat cererile **inadmisibile** (vădit nefondate), reținând, în special, că ingerința în exercitarea libertății elevilor de a-și manifesta religia era prevăzută de lege și urmărea scopul legitim de a proteja drepturile și libertățile altora și de a proteja ordinea publică. De asemenea, Curtea a subliniat rolul statului de organizator neutru al practicării diverselor religii, credințe și convingeri. Referitor la sancțiunea exmatriculării definitive, aceasta nu era disproporțională față de scopurile urmărite deoarece elevii aveau încă posibilitatea de a-și continua studiile prin intermediul cursurilor prin corespondență.

Grzelak împotriva Poloniei

15 iunie 2010

Primii doi reclamânți, care sunt agnostici declarați, sunt părinții celui de-al treilea reclamant. Potrivit dorințelor părinților săi, acesta din urmă nu a participat la orele de educație religioasă la școală. Părinții săi au adresat sistematic conducerii școlii cereri pentru organizarea unui curs de etică pentru acesta. Nu s-a organizat însă un astfel de curs pe tot parcursul ciclului primar și secundar deoarece nu existau suficienți elevi interesați. Rapoartele și certificatele lui școlare conțineau o linie în locul notei pentru „religie/etică”.

Curtea a declarat cererea **inadmisibilă** (incompatibilă *ratione personae*) în privința părinților și a hotărât că **a fost încălcat art. 14** (interzicerea discriminării) **coroborat cu art. 9** (libertatea de religie) din Convenție în privința copilului acestora, constatând, în special, că lipsa notei pentru „religie/etică” din certificatele școlare pe toată perioada școlarizării sale a echivalat cu stigmatizarea sa nejustificată, ceea ce i-a încălcat dreptul de a nu-și manifesta religia sau convingerile.

Libertatea de exprimare (art. 10)

Cipru împotriva Turciei

10 mai 2001 (Marea Cameră)

În această cauză, referitoare la situația existentă în partea de nord a Ciprului de la desfășurarea operațiunilor militare acolo de către Turcia în iulie și august 1974 și la divizarea în continuare a teritoriului Ciprului, statul cipriot a susținut, printre altele, că s-a încălcat art. 10 (libertatea de exprimare) din Convenție în ceea ce îi privește pe ciprioții greci din Karpas datorită cenzurii excesive a manualelor școlare.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 10** (libertatea de exprimare) din Convenție în privința ciprioților greci din partea de nord a Ciprului în măsura în care manualele școlare destinate uzului în școala lor primară au fost supuse unor măsuri de cenzură excesive.

Interzicerea discriminării (art. 14)

Drepturi în materie de filiație și succesiune

Marckx împotriva Belgiei

13 iunie 1979

O mama belgiană necăsătorită s-a plâns că ei și fiicei ei nu i s-au acordat drepturi care li se acordau mamei necăsătorite și copiilor lor: printre altele, a trebuit să-și recunoască fiica (ori să inițieze procedura legală) în vederea stabilirii filiației (mamele necăsătorite puteau folosi certificatul de naștere); recunoașterea îi restrângea posibilitatea de a dispune de patrimoniul său în favoarea copilului și nu crea o legătură juridică între copil

și familia mamei, bunica și mătușa sa. Doar prin căsătorie și apoi adopția propriei fiice (ori printr-un proces de legitimizare) s-ar fi asigurat că aceasta are aceleași drepturi ca și un copil legitim.

Curtea a hotărât, în special, că **a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție luat separat, și că **a fost încălcat art. 14** (interzicerea discriminării) din Convenție **coroborat cu art. 8** în privința ambelor reclamante, în ceea ce privește stabilirea filiației față de mamă a celei de-a doua reclamante, lipsa unei legături juridice cu familia mamei sale și drepturile sale succesoriale, precum și libertatea mamei de a alege cum să dispună de proprietatea sa. La data pronunțării hotărârii, în Parlamentul Belgiei se discuta o lege pentru eliminarea diferențelor de tratament între copiii părinților căsătoriți și cei ai părinților necăsătoriți.

Inze împotriva Austriei

28 octombrie 1987

Reclamantul nu avea dreptul legal de a moșteni ferma mamei sale după ce aceasta a decedat fără să lase testament deoarece s-a născut în afara căsătoriei. Deși a muncit la fermă până la vârsta de 23 de ani, fratele său vitreg mai mic a moștenit întreaga fermă. Printr-un acord juridic ulterior, reclamantul a obținut în cele din urmă un teren pe care i-l promisese mama sa în timpul vieții ei.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 14** (interzicerea discriminării) din Convenție **coroborat cu art. 1** (dreptul de a se bucura netulburat de bunurile sale) **din Protocolul nr. 1** la Convenție. Reamintind că Convenția este un instrument viu, care se interpretează prin prisma condițiilor actuale, și că problemei egalității între copiii născuți în cadrul căsătoriei și cei născuți în afara căsătoriei în domeniul drepturilor civile i se acordă importanță în prezent în statele membre ale Consiliului Europei, Curtea a constatat, în special, că, în consecință, trebuie invocate motive foarte serioase pentru ca diferența de tratament bazată pe nașterea în afara căsătoriei să fie considerată compatibilă cu Convenția.

Mazurek împotriva Franței

1 februarie 2000

În cauză, masa succesorală la care reclamantul, născut în cadrul unei relații extraconjugale, urma să vină la moștenire s-a redus la jumătate deoarece un copil legitim beneficia, de asemenea, de drepturi succesoriale la bunurile mamei lor, conform legii în vigoare la momentul respectiv (1990). Reclamantul s-a plâns, în special, de încălcarea dreptului său de a se bucura netulburat de bunurile sale.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 14** (interzicerea discriminării) din Convenție **coroborat cu art. 1 din Protocolul nr. 1** (dreptul de a se bucura netulburat de bunurile sale) la Convenție. Referitor la situația din celelalte state membre ale Consiliului Europei, Curtea a observat în special, contrar afirmațiilor guvernului francez, o tendință clară către eliminarea discriminării față de copiii din relații adulterine. Curtea nu poate ignora această evoluție în interpretarea sa – care este în mod necesar evolutivă – privind dispozițiile relevante din Convenție. Curtea a mai constatat în prezenta cauză că nu exista niciun motiv valid pentru discriminarea bazată pe nașterea adulterină. În orice caz, copilului adulterin nu i se pot imputa evenimente pentru care nu are nicio vină. Cu toate acestea, din cauză că reclamantul a fost un copil născut în urma unei relații de adulter, acesta a fost penalizat în ceea ce privește partajului bunurilor. Prin urmare, Curtea a concluzionat că nu a existat un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul urmărit.

A se vedea, de asemenea: **Merger și Cros împotriva Franței**, hotărâre din 22 decembrie 2004.

Camp și Bourimi împotriva Țărilor de Jos

3 octombrie 2000

Prima reclamantă și fiul său nou-născut (al doilea reclamant) au fost obligați să se mute din locuința familiei după ce partenerul primei reclamante a murit fără să lase testament, înainte de a se căsători cu ea și de a recunoaște copilul (așa cum fusese intenția lui

declarată). Conform legislației olandeze de la vremea respectivă, părinții și frații defunctului au moștenit bunurile acestuia. Aceștia s-au mutat în casa lui. Ulterior, copilul a fost declarat legitim, însă întrucât decizia nu era retroactivă, acesta nu a devenit moștenitorul tatălui său.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 14** (interzicerea discriminării) **coroborat cu art. 8** (dreptul la respectarea vieții de familie) din Convenție în privința celui de-al doilea reclamant. Curtea a observat că respectivul copil, care nu a dobândit legături de familie recunoscute legal cu tatăl său până când nu a fost declarat legitim la 2 ani după nașterea sa, nu a avut posibilitatea de a-l moșteni pe tatăl său, spre deosebire de copiii care aveau astfel de legături deoarece s-au născut în cadrul căsătoriei ori au fost recunoscuți de tată. Acest fapt a constituit fără îndoială o diferență de tratament între persoane aflate în situații similare, diferență bazată pe naștere. Conform jurisprudenței Curții, trebuie invocate motive foarte serioase pentru ca o diferență de tratament bazată pe nașterea în afara căsătoriei să fie considerată compatibilă cu Convenția. Curtea a observat, în acest sens, că nu exista nicio decizie conștientă din partea defunctului de a nu recunoaște copilul pe care urma să îl nască prima reclamantă. Dimpotrivă, acesta intenționase să se căsătorească cu aceasta, iar copilul a fost declarat legitim tocmai din cauză că moartea sa prematură a împiedicat căsătoria. Prin urmare, Curtea nu a putut accepta argumentele Guvernului Țărilor de Jos privind modul în care cel decedat ar fi putut evita actuala situație dificilă a fiului său și a considerat disproporționată excluderea copilului de la moștenirea bunurilor tatălui său.

Pla si Puncernau împotriva Andorrei

13 iulie 2004

Primul reclamant, un copil adoptat, a fost dezmoștenit, iar mama sa, a doua reclamantă, și-a pierdut, în consecință, dreptul locativ pentru tot restul vieții asupra proprietății familiei după ce instanțele din Andorra au interpretat o clauză din testament – care prevedea că moștenitorul trebuie să fie născut într-o „căsătorie legitimă și canonică” – drept o referire exclusivă la copiii naturali.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 14** (interzicerea discriminării) **coroborat cu art. 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție. Curtea a observat că părinții primului reclamant au avut o „căsătorie legitimă și canonică” și nu exista niciun element în testamentul respectiv care să sugereze excluderea copiilor adoptați. Decizia instanțelor interne a constituit o „privare judiciară de drepturile succesoriale ale unui copil adoptat”, lucru ceea ce era „vădit în contradicție cu interzicerea discriminării” (pct. 59 din hotărâre).

Brauer împotriva Germaniei

28 mai 2009

Reclamanta nu a avut posibilitatea de a-l moșteni pe tatăl său, care a recunoscut-o în temeiul unei legi privind copiii născuți în afara căsătoriei înainte de 1 iulie 1949. Drepturile egale la succesiune aplicabile conform legislației din fosta Republică Democrată Germană (unde aceasta a trăit mare parte din viață) nu se aplicau deoarece tatăl său locuia în Republica Federală Germania la data unificării Germaniei. Reclamanta s-a plâns că, în urma decesului tatălui său, excluderea sa de la masa succesorală a constituit un tratament discriminatoriu și a fost complet disproporționat.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 14** (interzicerea discriminării) **coroborat cu art. 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție. Curtea nu a putut constata niciun motiv care să justifice în prezent o astfel de discriminare bazată pe nașterea în afara căsătoriei, mai ales că excluderea reclamantei de la masa succesorală a prejudiciat-o mai mult decât pe reclamanții din cauze similare pe care le-a examinat.

Fabris împotriva Franței

7 februarie 2013 (Marea Cameră)

Reclamantul s-a născut în 1943 în urma unei relații între tatăl său și o femeie căsătorită care avea deja doi copii născuți în cadrul căsătoriei sale. La vârsta de 40 de ani, reclamantul a fost declarat pe cale judecătorească ca fiind copilul „nelegitim” al acesteia

din urmă. În urma decesului mamei în 1994, a declanșat o acțiune în reducere împotriva donației *inter vivos*, solicitând o rezervă succesorală egală cu cea a donatarilor, respectiv copiii legitimi ai mamei sale. În hotărârea din septembrie 2004, instanța de fond a declarat admisibilă acțiunea reclamantului și i-a admis pretențiile pe fond. În urma apelului introdus de copiii legitimi, curtea de apel a infirmat hotărârea instanței inferioare. Recursul reclamantului a fost respins. În fața Curții acesta s-a plâns de faptul că nu a avut posibilitatea de a beneficia de legea intrată în vigoare în 2001, care acorda copiilor „născuți în urma unei relații adulterine” drepturi de moștenire identice cu cele ale copiilor legitimi, adoptată în urma hotărârii Curții din 1 februarie 2000 în cauza *Mazurek împotriva Franței* (a se vedea supra).

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 14** (interzicerea discriminării) **coroborat cu art. 1** (protecția proprietății) **din Protocolul nr. 1** la Convenție. Curtea a constatat, în special, că scopul legitim al protejării dreptului la moștenire ale fratelui vitreg și ale surorii vitrege a reclamantului nu avea precădere față de pretenția reclamantului la o cotă-parte din averea mamei sale și că diferența de tratament față de acesta a constituit o discriminare deoarece nu avea o justificare obiectivă și rezonabilă².

Mitzinger împotriva Germaniei

9 februarie 2017

Reclamanta în cauză s-a plâns că nu a beneficiat de dreptul la moștenire după moartea tatălui ei în 2009, întrucât se născuse în afara căsătoriei și înainte de momentul la care legislația în vigoare la data respectivă a prevăzut întreruperea acestui beneficiu. Astfel, copiii născuți în afara căsătoriei înainte de 1 iulie 1949 erau excluși de la beneficiul dreptului legal la moștenire și al dreptului la despăgubire pecuniară.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 14** (interzicerea discriminării) **coroborat cu art. 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție. S-a constatat că scopurile urmărite de diferența de tratament la care a fost supusă reclamanta, adică păstrarea securității juridice și protejarea defunctului și a familiei sale erau legitime. Cu toate acestea, Curtea nu a acceptat că excluderea copiilor născuți în afara căsătoriei înainte de un anumit moment de întrerupere prevăzut de legislație a fost un mijloc proporțional pentru îndeplinirea scopurilor urmărite. Decisiv pentru concluzia respectivă a fost faptul că tatăl reclamantei o recunoscuse. Mai mult, reclamanta îi vizita regulat pe acesta și pe soția lui. Faptul că soția știa de existența reclamantei, precum și de faptul că legislația permitea copiilor născuți în cadrul căsătoriei și celor născuți în afara căsătoriei, după momentul de întrerupere, să moștenească, trebuie astfel să fi avut o relevanță pentru așteptările ei cu privire la patrimoniul soțului ei. În orice caz, a observat Curtea, jurisprudența europeană și reformele legislative naționale au manifestat o tendință clară către eliminarea oricăror discriminări cu privire la drepturile de moștenire ale copiilor născuți în afara căsătoriei.

Neacordarea cetățeniei unui copil născut în afara căsătoriei

Genovese împotriva Maltei

11 octombrie 2011

Reclamantul s-a născut în afara căsătoriei, având mamă britanică și tată maltez. După ce paternitatea acestuia din urmă a fost stabilită pe cale legală, mama reclamantului a depus cerere pentru acordarea cetățeniei malteze fiului său. Cererea a fost respinsă pe motivul că cetățenia malteză nu se poate acorda unui copil nelegitim a cărui mamă nu este malteză.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 14** (interzicerea discriminării) **coroborat cu art. 8** (dreptul la respectarea vieții private) din Convenție. S-a observat, în special, că Convenția europeană din 1975 privind statutul juridic al copiilor născuți în afara

². A se vedea de asemenea, referitor la aceeași cauză, Marea Cameră, hotărâre din 28 iunie 2013 cu privire la problema reparației echitabile. În această hotărâre, Curtea a luat act în mod oficial de soluționarea pe cale amiabilă survenită între guvernul francez și reclamant și a decis scoaterea de pe rol a celorlalte capete de cerere, în conformitate cu art. 39 din Convenție.

căsătoriei era în vigoare în peste 20 de state europene și a reiterat că ar fi trebuit invocate motive foarte serioase pentru a justifica o diferență de tratament arbitrară bazată pe naștere. Reclamantul se afla într-o situație similară cu cea a altor copii având tată cu cetățenie malteză și mamă cu cetățenie străină. Singura deosebire, din cauza căreia el nu a fost eligibil pentru dobândirea cetățeniei, o constituia faptul că s-a născut în afara căsătoriei. Curtea nu a fost convinsă de argumentul guvernului maltez, conform căruia copiii născuți în cadrul căsătoriei aveau o legătură cu părinții lor care rezulta din căsătoria părinților lor, ceea ce nu exista în cazul copiilor născuți în afara căsătoriei. Tocmai o deosebire de tratament bazată pe o astfel de legătură era interzisă de art. 14 din Convenție, excepție făcând cazul în care această legătură are o justificare obiectivă. De asemenea, Curtea nu a putut accepta argumentul că mama este întotdeauna cunoscută cu certitudine, dar nu și tatăl. În cazul reclamantului, tatăl era cunoscut și era înregistrat în certificatul de naștere, însă deosebirea întemeiată pe Legea cetățeniei s-a menținut. În consecință, nu s-au adus motive rezonabile sau obiective pentru a justifica diferența respectivă de tratament.

Plasarea unor copii de etnie romă în școli „speciale”

D.H. și alții împotriva Republicii Ceha

13 noiembrie 2007 (Marea Cameră)

Cauza a vizat 18 copii de etnie romă, toți cu cetățenie cehă, care au fost plasați în școli pentru copii cu nevoi speciale, inclusiv pentru cei cu handicap mintal ori social, în perioada 1996-1999. Reclamanții au afirmat că exista un sistem educațional pe două niveluri, în care segregarea copiilor romi în astfel de școli – în care se predă o programă simplificată – se face aproape automat.

Curtea a observat că, la vremea respectivă, majoritatea copiilor din școlile speciale din Republica Cehă erau de etnie romă. Copiii romi cu intelect mediu sau peste medie erau adesea plasați în acele școli în baza unor teste psihologice care nu erau adaptate persoanelor de etnia lor. Curtea a concluzionat că legea în vigoare la vremea respectivă a avut un efect negativ disproporționat asupra copiilor romi, ceea ce constituie o **încălcare a art. 14** (interzicerea discriminării) din Convenție **coroborat cu art. 2** (dreptul la educație) **din Protocolul nr. 1** la Convenție.

Orșuș și alții împotriva Croatiei

16 martie 2010 (Marea Cameră)

Cauza a vizat 15 cetățeni croați de etnie romă care s-au plâns că au fost victime ale discriminării rasiale în timpul anilor de școală în sensul că au fost segregati în clase alcătuite doar din elevi romi și, în consecință, au suferit daune educaționale, psihologice și emoționale.

Deși prezenta cauză diferă de *D.H. și alții împotriva Republicii Ceha* (a se vedea supra) în sensul că nu era o politică generală în ambele școli de a-i plasa automat pe elevii romi în clase separate, era bine cunoscut faptul că unele state europene aveau dificultăți mari în școlarizarea corespunzătoare a copiilor romi. În prezenta cauză, Curtea a observat că numai copiii romi au fost plasați în clase speciale la școlile respective. Guvernul croat a explicat separarea prin necunoașterea suficientă de către elevi a limbii croate; cu toate acestea, testele care au determinat plasarea lor în acele clase nu s-au bazat în mod special pe competențele lingvistice, programa educațională predată ulterior nu a fost centrată pe problemele lingvistice, iar progresul copiilor nu a fost monitorizat într-un mod clar. Prin urmare, plasarea reclamanților în clase alcătuite doar din elevi romi a fost nejustificată, ceea ce constituie o **încălcare a art. 14** (interzicerea discriminării) din Convenție **coroborat cu art. 2** (dreptul la educație) **din Protocolul nr. 1** la Convenție.

A se vedea, de asemenea: **Sampanis și alții împotriva Greciei**, hotărâre din 5 iunie 2008; **Horvath și Vadazi împotriva Ungariei**, decizie privind admisibilitatea din 9 noiembrie 2010; **Sampani și alții împotriva Greciei**, hotărâre din 11 decembrie 2012; **Horvath și Kiss împotriva Ungariei**, hotărâre din 29 ianuarie 2013; **Lavida și alții**

împotriva Greciei, hotărâre din 28 mai 2013; și fișă tematică privind **„Romii și nomazii”**.

Folosirea limbilor în educație

Cauza „referitoare la anumite aspecte ale legislației privind folosirea limbilor în educație în Belgia” împotriva Belgiei (Cauza lingvistică belgiană)

23 iulie 1968

Reclamanții, părinți a peste 800 de copii francofoni, cu domiciliul în anumite zone ale Belgiei (în care se vorbește preponderent neerlandeza), s-au plâns de lipsa accesului copiilor lor la educație în limba franceză.

Curtea a constatat că negarea accesului anumitor copii la școli cu predare în limba franceză cu statut special în cele șase comune din suburbia orașului Bruxelles pe motiv că părinții lor nu locuiesc în comunele respective constituie o **încălcare a art. 14** (interzicerea discriminării) din Convenție **coroborat cu art. 2** (dreptul la educație) din Protocolul nr. 1 la Convenție. Totuși, Curtea a hotărât, de asemenea, că prin Convenție nu se garantează unui copil dreptul la educație în limba părinților săi în cadrul sistemului public ori subvenționat de stat.

Protecția proprietății (art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție)

S.L. și J.L. împotriva Croației (nr. 13712/11)

7 mai 2015

Această cauză a avut ca obiect o înțelegere cu privire la un schimb între o vilă la malul mării și un apartament cu o valoare mai mică. Era necesar ca Centrul de Asistență Socială să-și dea acordul pentru tranzacție întrucât proprietățile vilei - cele două reclamante - erau minore. Centrul de Asistență Socială a aprobat schimbul propus fără să examineze riguros circumstanțele cazului sau ale familiei. Avocatul care îi reprezenta pe părinții copiilor era și ginerele primului proprietar al apartamentului. Eforturile ulterioare ale fetelor și ale tatălui celei de-a doua reclamante - tutorele legal al ambelor fete - de a contesta legalitatea tranzacției în instanță au fost respinse întrucât aceștia nu contestaseră decizia în timpul procedurilor administrative deși, în acea perioadă, fetele erau minore, tatăl celei de-a doua reclamante era în detenție, mama era dependentă de droguri și avea dificultăți financiare, iar avocatul lor se afla într-un conflict de interese. În fața Curții, reclamantele s-au plâns că statul croat, prin Centrul de Asistență Socială, nu au protejat în mod corespunzător interesele lor ca proprietare ale unei vile cu o valoare semnificativ mai mare decât cea a apartamentului care le-a fost dat în schimb.

Întrebarea centrală în această cauză era dacă statul a luat în considerare interesul superior al copiilor când a acceptat schimbul de proprietăți. Ca minori, interesele acestora trebuiau să fie protejate de stat, mai ales prin Centrul de Asistență Socială, iar instanțele civile aveau sarcina de a examina alegațiile cu privire la acordul de schimb care ridicau problema îndeplinirii obligației constituționale a statului de a proteja copiii. Curtea a hotărât că în cazul reclamantelor **a fost încălcat art. 1** (protecția proprietății) **din Protocolul nr. 1** la Convenție, constatând că autoritățile naționale nu au luat măsurile necesare pentru a garanta interesele patrimoniale ale copiilor în acordul privind schimbul de proprietăți și nu le-au dat o oportunitate rezonabilă pentru a contesta efectiv acordul.

Dreptul la educație (art. 2 din Protocolul nr. 1 la Convenție)

Timishev împotriva Rusiei

13 decembrie 2005

Copiii reclamantului, în vârstă de 7 și de 9 ani, au fost exmatriculați de la o școală unde studiaseră timp de 2 ani deoarece tatăl lor, cecen, nu era înregistrat ca rezident în orașul (Nalchik, regiunea Kabardino-Balkaria, Federația Rusă) în care locuiau și nu mai avea

cartea de migrant, pe care a fost obligat să o predea în schimbul unei despăgubiri pentru o proprietate pe care o pierduse în Cecenia.

Curtea a constatat refuzul de a-i admite pe copiii reclamantului la școala unde studiaseră timp de 2 ani. Guvernul rus nu a contestat afirmația că motivul real al refuzului a fost acela că reclamantul a renunțat la cartea de migrant și, prin urmare, și-a pierdut înregistrarea ca rezident al orașului Nalchik. Guvernul a confirmat totuși că legislația rusă nu permite ca dreptul copiilor la educație să fie condiționat de înregistrarea reședinței părinților lor. Prin urmare, copiilor reclamantului li s-a refuzat dreptul la educație prevăzut de legislația internă. Întrucât legislația rusă nu permitea ca accesul copiilor la educație să fie condiționat de înregistrarea locului de reședință al părinților lor, Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 2** (dreptul la educație) **din Protocolul nr. 1** la Convenție.

Folgerø si alții împotriva Norvegiei

29 iunie 2007 (Marea Cameră)

În 1997, programa școlară pentru ciclul primar din Norvegia s-a schimbat, două discipline separate – creștinismul și filosofia vieții – fiind înlocuite de o singură disciplină care privea creștinismul, religia și filosofia, cunoscută drept KRL. Reclamanții, membri ai Asociației Umaniste din Norvegia, au încercat fără succes să obțină scutirea completă a copiilor lor de la participarea la orele de KRL. Aceștia s-au plâns în fața Curții, în special, că refuzul autorităților de a le acorda scutire totală i-a împiedicat să se asigure de educarea copiilor lor în conformitate cu convingerile lor religioase și filosofice.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 2** (dreptul la educație) **din Protocolul nr. 1** la Convenție. S-a constatat, în special, că programa pentru KRL acorda pondere mai mare creștinismului, precizând că scopul educației din ciclul primar și secundar inferior era de a le da elevilor o educație creștină și morală. Opțiunea scutirii copiilor de la anumite părți din programă putea să îi supună pe părinții respectivi unei sarcini grele cu riscul unei expuneri nejustificate a vieții lor private, iar probabilitatea unui conflict ar fi putut să îi descurajeze să formuleze astfel de cereri. Totodată, Curtea a menționat că intenția aflată la baza introducerii noii discipline, aceea că prin predarea creștinismului laolaltă cu alte religii și cu alte filosofii s-ar putea asigura un mediu școlar deschis și incluziv, era în principiu compatibilă cu principiile pluralismului și obiectivității incluse în art. 2 din Protocolul nr. 1.

Hasan si Eylem Zengin împotriva Turciei

9 octombrie 2007

Reclamantul, care a subliniat că familia sa este adepta ramurii islamice alevi (o minoritate neortodoxă a islamului), a cerut în 2001 ca fiica sa să fie scutită de participarea la orele de cultură religioasă și etică la școala publică din Istanbul unde era elevă. Cererile sale au fost respinse, ultima dată în recurs la Curtea Supremă Administrativă. Reclamanții s-au plâns, în special, de modul de predare a culturii religioase și a eticii în școala publică, adică dintr-o perspectivă care lăuda interpretarea sunnită a religiei și tradiției islamice, fără a oferi informații detaliate despre alte religii.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 2** (dreptul la educație) **din Protocolul nr. 1** la Convenție. În urma examinării instrucțiunilor Ministerului Educației din Turcia pentru orele de cultură religioasă și etică și a manualelor școlare, Curtea a constatat, în special, că programa școlară acorda cunoașterii despre islam o prioritate mai mare decât cunoașterii altor religii și filosofii și că asigura educație specifică în privința principiilor majore ale religiei musulmane, incluzând riturile culturale ale acesteia. Deși pentru copiii creștini sau evrei exista posibilitatea scutirii de la orele de cultură religioasă și etică, aceste ore erau obligatorii pentru copiii musulmani, inclusiv pentru adepții ramurii alevi.

În conformitate cu **art. 46** (forța obligatorie și executarea hotărârilor) din Convenție, Curtea a mai concluzionat că încălcarea constatată își avea originea într-o problemă legată de aplicarea programei școlare pentru educație religioasă în Turcia și lipsa unor metode corespunzătoare pentru a asigura respectarea convingerilor părinților. În consecință, Curtea a considerat că punerea sistemului educațional și a legislației interne

din Turcia în conformitate cu art. 2 din Protocolul nr. 1 la Convenție ar constitui o formă corespunzătoare de reparație.

Ali împotriva Regatului Unit

11 ianuarie 2011

Reclamantul a fost exmatriculat din școală în timpul anchetei poliției cu privire la un incendiu care a avut loc în școala lui pe motiv că se afla în apropiere la momentul respectiv. I s-a oferit școlarizare alternativă și, după încetarea urmăririi penale împotriva sa, părinții au fost invitați la o ședință la școală pentru a discuta reintegrarea sa. Aceștia nu s-au prezentat la ședință și, de asemenea, au amânat decizia privind întoarcerea reclamantului la școală. Locul său i-a fost oferit altui copil.

Curtea a observat că dreptul la educație prevăzut de Convenție include accesul la o instituție de învățământ, precum și dreptul de a obține, în conformitate cu normele fiecărui stat, recunoașterea oficială a studiilor absolvite. Orice restrângere a dreptului trebuie să fie previzibilă pentru persoanele în cauză și să urmărească un scop legitim. Totodată, dreptul la educație nu implică în mod necesar dreptul de acces la o anumită instituție de învățământ și nu exclude, în principiu, aplicarea unor măsuri disciplinare, precum suspendarea sau exmatricularea în vederea respectării regulamentului intern. În prezenta cauză, Curtea a constatat că exmatricularea reclamantului nu a constituit o denegare a dreptului la instruire. În special, aceasta a fost rezultatul unei anchete penale în desfășurare și, ca atare, a urmărit un scop legitim. De asemenea, măsura a fost aplicată în conformitate cu Legea din 1998 și a fost, așadar, previzibilă. În plus, reclamantul a fost exmatriculat doar temporar, până la încheierea anchetei penale asupra incendiului. Părinții săi au fost invitați la o ședință pentru a facilita reînmatricularea sa, dar aceștia nu s-au prezentat. Dacă ar fi venit la ședință, reînmatricularea fiului lor ar fi fost posibilă. Mai mult, reclamantului i s-a oferit instruire alternativă în perioada exmatriculării, dar oferta nu a fost acceptată. În consecință, Curtea s-a convins că exmatricularea acestuia a fost proporțională cu scopul legitim urmărit și nu a constituit o ingerință în dreptul său la educație. Prin urmare, **nu a fost încălcat art. 2** (dreptul la educație) **din Protocolul nr. 1** la Convenție.

Catan și alții împotriva Republicii Moldova și Rusiei

19 octombrie 2012 (Marea Cameră)

Cauza a avut ca obiect plângerea unor copii și părinți din comunitatea moldovenească din Transnistria cu privire la efectele politicii privind limba adoptate în 1992 și 1994 de regimul separatist, prin care se interzicea folosirea alfabetului latin în școli, și la măsurile luate ulterior pentru aplicarea politicii. Măsurile includeau evacuarea forțată a elevilor și profesorilor din școlile cu predare în limba moldovenească/română, precum și închiderea forțată a școlilor și redeschiderea lor în alte locuri.

Curtea a hotărât că **nu a fost încălcat art. 2** (dreptul la educație) **din Protocolul nr. 1** la Convenție în cazul **Republicii Moldova** și că **a fost încălcat art. 2 din Protocolul nr. 1** în cazul **Federației Ruse**. Aceasta a constatat, în special, că regimul separatist nu ar putea supraviețui fără sprijinul militar, economic și politic oferit constant de Rusia și că închiderea școlilor intra, prin urmare, sub jurisdicția Rusiei în temeiul Convenției. Pe de altă parte, Republica Moldova nu doar că s-a abținut de la susținerea regimului respectiv, ci a făcut eforturi considerabile pentru a-i ajuta pe reclamanți plătind chiria și renovarea noilor școli, precum și toate echipamentele, salariile profesorilor și cheltuielile de transport ale acestora.

Mansur Yalçın și alții împotriva Turciei

16 septembrie 2014

În această cauză, reclamanții, care sunt adepți ai credinței alevi, o ramură minoritară neortodoxă a islamului, s-au plâns că lecțiile obligatorii de religie și etică predate în școli erau bazate pe înțelegerea sunnită a islamului.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 2** (dreptul la educație) **din Protocolul nr. 1** la Convenție în privința a trei dintre reclamanți, ai căror copii erau elevi în ciclul secundar la vremea respectivă. S-a observat, în special, că, în domeniul educației religioase,

sistemul de învățământ din Turcia încă nu era pregătit corespunzător pentru a asigura respectarea convingerilor părinților.

În conformitate cu **art. 46** (forța obligatorie și executarea hotărârilor) din Convenție, observând că încălcarea art. 2 din Protocolul nr. 1 constatată își avea originea într-o problemă structurală identificată deja în cauza *Hasan și Eylem Zengin* (a se vedea supra), Curtea a hotărât că Turcia trebuie să pună în aplicare măsuri corespunzătoare pentru remedierea fără întârziere a situației, în special, introducând un sistem prin care elevii pot fi scutiți de la orele de religie și etică fără ca părinții lor să fie obligați să-și dezvăluie convingerile religioase ori filosofice.

Memlika împotriva Greciei

6 octombrie 2015

Această cauză a avut ca obiect excluderea unor copii de 7 și 11 ani din școală, după ce au fost diagnosticați greșit cu lepră. Reclamanții - cei doi copii și părinții lor - au susținut, în special, că excluderea copiilor din școală le-a încălcat dreptul la educație.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 2** (dreptul la educație) **din Protocolul nr. 1** la Convenție. Aceasta a acceptat că excluderea copiilor din școală a urmărit scopul legitim de a preveni un risc de contaminare. Totuși, a considerat că întârzierea organizării comisiei însărcinate să decidă cu privire la întoarcerea copiilor la școală nu fusese proporțională cu scopul legitim urmărit. Întrucât copiii fuseseră împiedicați să participe la ore mai mult de trei luni, Curtea a constatat că excluderea lor le-a încălcat dreptul la educație.

C.P. împotriva Regatului Unit (nr. 300/11)

6 septembrie 2016 (decizie privind admisibilitatea)

Reclamantul, minor, s-a plâns că excluderea lui temporară din școală, de la 7 februarie 2007 până la 20 aprilie 2007, i-a încălcat dreptul la educație.

Curtea a declarat cererea **inadmisibilă** în temeiul art. 35 (criterii de admisibilitate) din Convenție, constatând că, în circumstanțele cauzei, nu se putea spune că reclamantul a suferit un dezavantaj semnificativ în sensul consecințelor negative importante.

Texte și documente

A se vedea în special:

- **Manual de drept european privind drepturile copilului**, Agenția Uniunii Europene pentru Drepturi Fundamentale și Consiliul Europei, iunie 2015
 - Site-ul internet al programului Consiliului Europei pentru promovarea drepturilor copiilor și protejarea copiilor împotriva violenței: **„Construim o Europă pentru si împreună cu copiii”**
-

Contact media:

Tel.: + 33 (0)3 90 21 42 08